

UN PERSONATGE DE NOVEL·LA

Isidor Cònsul

Joan Rendé, **El barber violador**. Edicions 62. Barcelona, 1997

Els primers capítols els trobo d'antologia, una lliçó magistral del flamant director d'Aula de Lletres que embaga l'eixutesa teòrica i les bieles lluent i greixades de l'ofici. La doble conjunció li assegura una entrada a la polpa de la novel·la que és de les més engrescadores que he llegit darrerament. Només començar, les dues primeres pàgines retallen un personatge inèdit que entra bonhomíós i sense trucar fins al dedins de la tendresa del lector. I es corre el risc que s'hi instal·li amb la mateixa naturalitat amb què s'asseu, a mig matí, en una de les poltrones mecàniques de la barberia per fullejar el diari o acabar d'afaitar la fantasia eròtica encetada una estona abans mentre passava revista a l'harmonia de turmells, tous de cames, apuntaments de cuixa, anques i pitreres de les convilatanes que li han desfilat davant quan anaven a comprar. Plantat a la porta de l'establiment, el barber Baronet les espera gronxant-se sobre les puntes dels peus, fent petar *"els talons a terra, amb un ritme de barcarola, les mans agafades al darrere i la mirada perduda carrer amunt, amb un mig somriure concupiscent, no del tot maliciós"*. Després, quan el lector gira full cap al darrer tomb del primer capítol ja sap que a la novel·la hi pot passar de tot, però passi el que passi, serà una història que lliscarà tendral, bonhomiosa i agradable, i tan suau com la navalla del Baronet - amb aquell *"rzzrzz impecable"* - sobre les galtes esplèndides i ensabonades del notari Rubinat.

ENTRE EL DESIG I ELS SOPARS DE DURO

A sol i serena, l'estricta seducció envers el personatge continua pel contrast que es deriva de les accions de sordidesa compulsiva del mateix barber, quan esbrava els fogots del magre amb una veïna secall i poca cosa, i, a l'altre costat, l'enfilament retòric de les excursions barcelonines dels diumenges i dilluns. L'insòlit Baronet, bocamoll estricte a l'àgora de la barberia, vol presentar una imatge de militant actiu i al servei de grans gestes eròtiques; però, per a ell mateix, teoritza sobre l'exploració límit dels impulsos i la necessitat de quedar-se tan a la vora com sigui possible de l'aventura: allò d'arribar gairebé a tastar-la, però sense acabar mai

de donar el pas definitiu. Quan segueix una dona pels carrers de Barcelona o s'acosta provocatiu fins a fregar-la en un banc de la catedral, el Baronet no acaba d'arrodonir la jugada definitiva. Potser l'acorrallen la por i la timidesa, però també és cert que en té prou recreant-se en l'eufòria del desig: una mica més enllà, segons que reflexiona, hi ha el perill de caure en un tracte massa fàcil o esgarrar-ho tot en un incident vergonyós. Després, a la barberia, passarà la resta de la setmana explicant tants sopars de duro com calgui per verbalitzar la càlida lluminositat de les pròpies fantasies eròtiques. Li agradaria de fer escola entre galifardeus encara adolescents, però, a la pràctica, deixa passar possibilitats immillorables de sucar el melindro. I tot perquè, al fons del pobre Baronet hi nia una ànima de conco tou i enamoradís, com el que protagonitza aquell poema de Carner, **Copletes innocents, apel·lades del conco de vileta, d'Auques i ventalls**. I tampoc no s'allunya gaire d'aquell altre personatge de "Clarín" que s'acostava als bordells per ensumar l'essència del pecat i se'n tornava a casa compungit però satisfet: en tenia prou arribant-se a tocar la riba on començava el barri del turment i la geografia de les bagasses de Vetusta. El drama intern de Baronet polza les cordes de la lírica, i si té la retòrica fàcil quan fantasieja a la barberia, també peixa una freixura de poeta que, a belles estones, escampa sota l'ufanós cirerer de l'hort casolà. Per això s'estima més no jugar mai la darrera carta de la partida: és millor perllongar el desig que no pas satisfer-lo. Perllongar-lo *fins a l'absolut*, perquè *només la renúncia li pot assegurar la persistència de l'acte suprem allà dalt, a l'altra banda de la frontera de l'impossible*.

ENCAIX, IRONIA I LLENGUA

Arribats si fa no fa a aquest punt, al capítol, poso per cas, del cirerer simbòlic que els estornells han plomat deixant-li una única cirera, fins el lector més apàtic s'haurà sentit atrapat per la gràcia d'un personatge inèdit que reclama amb insistència un marc de novel·la. És així que, el mateix lector, pot tendir a passar per alt si la ficció del barber, en el seu darrer terç, marca alguna escala al clatell de la novel·la, té algun punt que balla balder o bé, entesa com a trencaclosques, hi hagi peces del tramat que no acabin de trobar l'encaix que demanen. N'hi ha ben bé prou per recomanar-la amb la troballa d'un trumfo com el Baronet, l'encert d'actants de

segon rengle com el notari Rubinat o la manyaga i revinguda Maria Grossa, i el fil d'una fina ironia d'agulla que fa pessigolles a tota la història.

De torna, hi ha, encara, l'efecte impagable d'una prosa exquisida, l'eficàcia d'una llengua que no gaires escriptors de la seva generació remenen amb la destresa que tragina Joan Rendé, uns diàlegs vius i saborosos, una manera de dir que llisca com la seda i aquesta ironia de vellut que dóna a **El barber violador** trets de distinció inconfusibles. El conjunt fa un retaule vistós i al·legòric que bascula del món rural a l'urbà i que té, com a teló de fons, la fi de la dictadura i dels primers anys de la transició.

Isidor Cònsul